

SOVELTAVA LIIKUNTA
SOVELI RY

Teesit

soveltavan liikunnan turvaamiseksi

Liikunta on pitkäaikaissairaiden ja vammaisten ihmisten perusoikeus ja hyvinvoinnin edellytys. Se on osa terveyttä, elämänlaatua, yhteisöllisyyttä ja elämänhallintaa¹. Liikunta on luonnollinen jatkumo kuntoutumiselle ja mielekäs tapa torjua yksinäisyyttä, tavata muita ihmisiä ja viettää vapaa-aikaa.

Tämän esitteen teeseissä SoveLi jäsenjärjestöineen nostaa esiin soveltavan liikunnan turvaamiseksi välttämättömät asiat.

Soveltava Liikunta SoveLi ry

- ▶ SoveLi on valtakunnallinen liikuntajärjestö, joka edistää pitkäaikaissairaiden ja vammaisten ihmisten liikuntamahdollisuuksia yhteistyössä jäsenjärjestöjensä kanssa.
- ▶ Toiminta perustuu kaikkien ihmisten tasavertaiseen perusoikeuteen harrastaa liikuntaa sekä edistää terveyttä ja hyvinvointiaan.

SoveLin jäsenjärjestöt 2012

- ▶ SoveLin jäsenenä on 17 valtakunnallista kansanterveys- ja vammaisjärjestöä, joiden 1107 paikallisyhdistyksessä toimii säännöllisesti satoja liikuntaryhmiä.
- ▶ Jäsenjärjestöihin kuuluu yhteensä 327 000 henkilöjäsentä.
- ▶ Paikallisyhdistyksissä liikuntaa organisoivat ja toteuttavat 715 liikuntavastaavaa, 740 vertaisohjaajaa ja 460 ammattilaista.

Jäsenjärjestöt: Aivoliitto, Allergia- ja Astmaliitto, Epilepsialiitto, Hengitysliitto, Lihastautiliitto, Mielen terveyden keskusliitto, Psoriasisliitto, Suomen CP-liitto, Suomen Diabetesliitto, Suomen Mielen terveysseura, Suomen MS-liitto, Suomen Nivelyhdistys, Suomen Osteoporoosiliitto, Suomen Parkinsonliitto, Suomen Reumaliitto, Suomen Selkäliitto ja Suomen Sydänliitto

Yhteistyötä ei synny ilman tekijöitä!

Teesi 1

Soveltavan liikunnan jatkuvuus on turvattava – tavoitteena järjestöjen yhdenvertaisuus

Tausta

Suomessa kansanterveys- ja vammaisjärjestöjen alaiset paikallisyhdistykset ovat merkittäviä toimijoita kunnan liikunta-, sosiaali- ja terveystoimen rinnalla². Paikallisyhdistysten toimijat tarvitsevat liikunnan järjestämiseen tietoa, tukea ja ohjausta. Suurin osa heistä on vapaaehtoisia, joten vaihtuvuus ja tuen tarve on suurta.

Soveltavaa liikuntaa organisoivien järjestöjen liikuntatoiminnan rahoitus on eriarvoinen. Uusia kansanterveys- ja vammaisjärjestöjä ei ole hyväksytty liikunnan valtionavun saajiksi vuoden 2004 jälkeen. Tästä huolimatta liikunnan merkitys ja asema ovat näissä järjestöissä kasvaneet viime vuosina yhä tärkeämmiksi. Esimerkiksi uusimmat tutkimustiedot todistavat liikunnan erityisen merkityksen pitkäaikaissairaille ihmisille³.

Tarve soveltavan liikunnan kehittämiseen on suurempi kuin mihin nykyrahoitus antaa mahdollisuuden.

Tarve

- ▶ Liikunnan valtionapua saavat 8 valtakunnallista kansanterveys- ja vammaisjärjestöä organisoivat laadukasta liikuntaa diagnoosi- ja vertaislähtöisesti. Järjestöt tukevat paikallisyhdistyksiään liikunnan toteuttamisessa muun muassa tuottamalla tietoa oman diagnoosiryhmänsä liikunnan soveltamisesta. Tämä soveltavaa liikuntaa ylläpitävä ja liikuntakulttuuria monipuolistava toiminta on turvattava riittävällä pysyvällä valtionavulla.
- ▶ SoveLin jäsenjärjestöjen välinen liikunnan rahoituksen eriarvoisuus on poistettava. Kaikkien SoveLin jäsenjärjestön tulisi kuulua liikunnan valtionavustuksen piiriin.
- ▶ Jos liikuntalakia muutetaan, siinä on turvattava kansanterveys- ja vammaisjärjestöjen mahdollisuudet toteuttaa soveltavaa liikuntaa. Seuratoiminta ei vastaa soveltamista tarvitsevien ihmisten liikunnan tarpeisiin.
- ▶ SoveLi jäsenjärjestöineen haluaa olla mukana keskustelemassa liikuntalaista ja siihen liittyvistä avustuskriteerien yksityiskohdista.

Teesi 2

Soveltava liikunta edellyttää yhteistyötä liikuntatoimijoiden kesken

Tausta

Liikunnan inklusio ymmärretään liikkujan mahdollisuutena valita harrastusmahdollisuudet ja -paikat. Tätä on edistetty hankkein. Valtion liikuntaneuvoston arvioinnin mukaan inklusion toteutumisesta ei ole luotettavaa tietoa.⁴

Karkeasti arvioiden nykyisillä toimenpiteillä saavutetaan vain 15 prosenttia eli noin 58 000 ihmistä heistä, jotka tarvitsevat soveltavaa liikuntaa⁵. Valtion liikuntaneuvoston kyselyssä kaksi kolmasosaa erityisliikuntajärjestöistä pitää kuntien tarjontaa erityisryhmille liian vähäisenä⁴. Lajiliittojen alainen seuratoiminta ei myöskään ole vielä 2000-luvulla onnistunut luomaan sellaista liikuntaa, joka olisi kaikille avointa⁶.

Laaja-alainen yhteistyö mahdollistaa liikunnan yhdenvertaisen harrastamisen^{7,8}. Kansanterveys- ja vammaisjärjestöjä tarvitaan, koska jokaisen järjestön jäsenistöllä on omat erityistarpeensa. SoveLi on jäsenjärjestöjensä kanssa kehittänyt paikallisissa hankkeissaan toimivia yhteistyömalleja liikunnan toteuttamiseen, mutta liikunnan yhteistyötä ei ole vielä riittävästi.^{9,10}

Tarve

- ▶ Liikunnan inklusiokehityksen onnistuminen vaatii järjestökentän ja seurojen saumatonta yhteistyötä. Yhdistykset tarvitsevat tietoa ja tukea yhteistyön kehittämiseen ja seurat soveltavan liikunnan osaamiseen. Tämä edellyttää yhteistyörakenteiden systemaattista kehittämistä.
- ▶ SoveLi ja sen jäsenjärjestöt haluavat jatkossakin kehittää pitkäaikaissairaiden ja vammaisten ihmisten liikuntamahdollisuuksia sekä vertaisliikunnassa että ammattilaisten ohjaamassa liikunnassa. Uusien ja toimivien yhteistyömuotojen juurruttamiseen tarvitaan kolmannen sektorin toimijoita ja lisää resursseja. Yhteistyötä ei synny ilman tekijöitä!

Teesi 3

Liikunnan toimijoiden ja sosiaali- ja terveystoimen yhteistyö saumattomaksi

Tausta

SoveLin jäsenjärjestöjen jäsenet ja muut pitkäaikaissairaat ja vammaiset ihmiset ovat sosiaali- ja terveystoimen toistuvia asiakkaita. Tieteellinen näyttö puhuu vahvasti liikunnan monipuolisista terveysvaikutuksista erityisryhmien kohdalla.

Sosiaali- ja terveystoimen asiakkaan polku liikkujaksi liikuntatoimijoiden pariin ei toimi. Jos nämä asiakkaat liikkuisivat terveystensä kannalta riittävästi, tämä tuntuisi merkittävästi kuntataloudessa.

Tarve

- ▶ Jotta liikuntatoimijoiden ja sosiaali- ja terveystoimen välinen yhteistyö olisi toimivaa, on luotava kuntakohtainen liikuntamalli.
- ▶ Kuntia ja liikuntatoimijoita, kuten järjestöjä, pitää tukea tässä kehitystyössä.
- ▶ Jokaisella kuntalaisella, myös erityisryhmiin kuuluvalla, tulee olla mahdollisuus liikuntaohjaukseen ja liikuntaan.¹¹

Viitteet

1. Valtionneuvoston periaatepäätös liikunnan edistämisen linjoista. Opetusministeriön julkaisuja 2009:17.
2. Ala-Vähälä, Timo. Järjestöt tuottavat neljänneksen ryhmäliikunnasta. SoveLi – soveltavan liikunnan asiantuntija -lehti 2010;2:24-26.
3. Esimerkiksi Liikunnan Käypä hoito -suositukset: <http://www.kaypahoito.fi/>
4. Valtion liikuntaneuvoston arvioinnit 2010. Valtion liikuntapolitiittisten toimenpiteiden vaikutusten arviointi. Liikunnan edistämisen linjoista annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen ja sen toteutumisen arviointi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011;3:78, 96.
5. Ala-Vähälä, T. Raportti kuntien erityisliikunnan tilanteesta vuonna 2009. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010;17:7-8.
6. Hölsömäki H. Osaaviin seuroihin uskaltaa mennä mukaan. SoveLi – soveltavan liikunnan asiantuntija -lehti 2010;2:20–23.
7. Päämääränä kaikille avoin ja yhteinen liikunta. Suomalaisen liikunnan inklusiokokemusten arviointi 2005–2011. Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunnan jaosto. 2011.
8. Jenni K, Vesa S, Timo S. Terveyttä edistävä liikunta kunnissa. Peruseräraportti 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriön julk. 2011:6.
9. Hölsömäki H (toim.) Taulu A (toim.) Luona-Helminen R, Samstén R. Virveli – Virtaa verkostoihin liikunnasta. SoveLin kehittämis- ja koulutushankkeen tuloksia. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 236. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Jyväskylä 2010.
10. Kivimäki S, Taulu A, Vehmanen M, Hölsömäki H. Koulutuksesta tukea paikallisyhdistyksen liikuntaan. Liikunta sopii jokaiselle -koulutushankkeen 2008–2010 loppuraportti. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 244. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Jyväskylä. 2011.
11. Suositukset liikunnan edistämiseksi kunnissa. Sosiaali- ja terveystoimen esitteitä 2010/3. Helsinki